

नायब तहसीलदार (गट-ब)
संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या बदल्यांचे
अधिकार प्रत्यायोजित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन आदेश क्रमांक: एसआरव्ही-२०१६/प्र.क्र.१७०/ई-९,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २३ जून, २०१६

संदर्भ:

१. महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५
२. शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक:-एसआरव्ही-२००८/५३७/प्र.क्र. १०२/०८/१२, दि. १३/०६/२००८
३. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक:-एसआरव्ही- २०१४/ प्र.क्र.२६/१२, दि. ३१/०१/२०१४
४. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक:-एसआरव्ही- २०१४/ प्र.क्र.२६/१२, दि. २०/०५/२०१४
५. शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक:-एसआरव्ही-२०१४/व्हीआयपी २८४/प्र.क्र. ३६२/१२, दि. २६/११/२०१४
६. शासन आदेश, महसूल व वन विभाग क्र.एसआरव्ही-२०१४/प्र.क्र.६५९/ई-९, दि.१८/१२/२०१४
७. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक:- एसआरव्ही-२०१४/ प्र.क्र. २६/कार्या.१२, दि. १९/०१/२०१५
८. शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक:- एसआरव्ही २०१४/मुस-३४/ प्र.क्र. ३७९/१२, दि. ११/०२/२०१५
९. शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक:-एसआरव्ही-२०१४/मुस-३४/ प्र.क्र. ३७९/१२, दि. २९/०५/२०१५
१०. शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. एसआरव्ही-२०१४/प्र.क्र.१२६/ई-९, दि.०४/१२/२०१५

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ अन्वये शासकीय अधिकारी/कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांबाबत तरतुदी करण्यात आल्या आहेत. या अधिनियमातील कलम ६ मध्ये गट-अ ते गट-ड मधील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांच्या बदल्या करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी दर्शविण्यात आले आहेत. या कलमातील पहिल्या परंतुकानुसार, सदर कलमातील तक्त्यातील नोंद (ख) मधील अधिकाऱ्यांच्या

बाबतीत, विभागीय, किंवा जिल्हास्तरावर काम करीत असलेला विभाग प्रमुख, अशा अधिकाऱ्यांची विभागांतर्गत बदली करण्यास सक्षम असेल आणि जिल्हाप्रमुख, अशा अधिकाऱ्यांची जिल्ह्यांतर्गत बदली करण्यास सक्षम असेल, अशी तरतूद आहे.

तसेच कलम ६ मधील दुसऱ्या परंतुकानुसार, कलम ६ मधील तक्त्यात विनिर्दिष्ट केलेल्या, बदली करणाऱ्या सक्षम प्राधिकाऱ्याला सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे या कलमाखालील त्याचे अधिकार त्याच्या कोणत्याही दुय्यम प्राधिकाऱ्याकडे सोपविता येतात.

महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ च्या कलम ४ (४) व ४ (५) च्या तरतुदींनुसार अपवादात्मक प्रकरणी एप्रिल/मे महिन्या व्यतिरिक्त इतरवेळी किंवा विहित पदावधी पूर्ण नसलेल्या प्रकरणी विशेष कारणास्तव बदली करण्यासंबंधीचे प्रस्ताव कलम ६ अनुसार बदलीसाठी निश्चित केलेल्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांच्या लगत वरिष्ठ प्राधिकाऱ्यांना मान्यतेसाठी सादर करावयाचे असतात.

सदर अधिनियमातील कलम ४ आणि ६ मधील तरतुदी एकत्रित विचारात घेऊन प्रशासकीय सुलभतेच्या दृष्टीने नायब तहसीलदार (गट-ब) संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या नियतकालिक बदल्यांबरोबरच विविध प्रशासकीय कारणास्तव, उदाहरणार्थ पदोन्नती, सेवानिवृत्ती, स्वेच्छासेवानिवृत्ती, सक्तीने सेवानिवृत्ती, अकाली मृत्यू तसेच निलंबन, सेवेतून काढून टाकणे, बडतर्फी, राजीनामा, इत्यादी कारणांमुळे, रिक्त झालेल्या पदांवर नायब तहसीलदार (गट-ब) संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या अनियतकालिक बदल्या करण्यासाठी संबंधित क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात प्राधिकृत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तदनुषंगाने संदर्भाधीन क्र.६ वरील दि. १८.१२.२०१४ रोजीचे शासन आदेश अधिक्रमित करून शासन ह्या प्रयोजनार्थ पुढीलप्रमाणे आदेश देत आहे:-

शासन आदेश:-

१. महसूल विभागांतर्गत नायब तहसीलदार (गट-ब) संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या नियतकालिक व अनियतकालिक बदल्यांसाठी महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील कलम ४ (४), ४ (५) सह कलम ६ च्या तरतुदीप्रमाणे पुढील तक्त्यातील स्तंभ क्र. (४) मध्ये दर्शविण्यात आलेले सक्षम प्राधिकारी यांच्याकडे निहित असलेले अधिकार स्तंभ (५) मध्ये नमूद केल्यानुसार संबंधित जिल्हाधिकारी किंवा यथास्थिती विभागीय आयुक्त यांना कलम ६ च्या दुसऱ्या परंतुकान्वये प्रत्यायोजित करण्यात येत आहेत:-

अ. क्र.	शासकीय कर्मचाऱ्यांचा गट	बदलीचे स्वरूप	उक्त अधिनियमातील ४(४), ४(५) सह कलम ६ अनुसार बदली करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी	अधिकाराच्या प्रत्यायोजनानंतर बदली करण्यास सक्षम असलेले प्राधिकारी
१	२	३	४	५
१.	नायब तहसीलदार राज्यसेवा (गट-ब)	(अ) एप्रिल-मे महिन्यात जिल्ह्यांतर्गत नियतकालिक बदली	विभागाच्या सचिवांशी विचार विनिमय करून प्रभारी मंत्री	(अ) एप्रिल/मे महिन्यात जिल्ह्यांतर्गत बदली असल्यास आणि एका पदावर ३ वर्षे पूर्ण झाली असल्यास - जिल्हाधिकारी.
		(ब) नियतकालिक जिल्ह्याबाहेरील मात्र महसूली विभागांतर्गत बदली	विभागाच्या सचिवांशी विचार विनिमय करून प्रभारी मंत्री	(ब) एप्रिल/मे महिन्यात महसूल विभागातील एका जिल्ह्यांतून त्याच महसूल विभागातील दुसऱ्या जिल्ह्यात बदली असल्यास आणि एका पदावर ३ वर्षे पूर्ण झाली असल्यास- विभागीय आयुक्त
२.	नायब तहसीलदार राज्यसेवा (गट-ब)	एप्रिल/मे व्यतिरिक्त इतर वेळी करावयाची अनियतकालिक बदली किंवा ३ वर्षांचा कालावधी पूर्ण झालेला नसताना विशेष कारणास्तव करावयाची बदली	मा. मुख्यमंत्री	विभागीय आयुक्त

॥. वरील प्रत्यायोजित अधिकारानुसार बदल्यांविषयी पुढीलप्रमाणे कार्यपद्धती अवलंबिण्यात यावी :-

अ) एप्रिल/मे महिन्यातील सर्वसाधारण बदल्यांविषयी अवलंबावयाची कार्यपद्धती :-

i) जिल्ह्यात कार्यरत नायब तहसीलदार संवर्गातील नियतकालिक बदलीस पात्र अधिकारी तसेच बदलीविषयी विनंती अर्ज प्राप्त झालेल्या किंवा विशेष प्रशासकीय कारणास्तव बदली आवश्यक असलेल्या नायब तहसीलदार संवर्गातील अधिका-यांची यादी दरवर्षी जानेवारी मध्ये जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडून तयार करण्यात यावी. तसेच जिल्ह्यातील नायब तहसीलदार संवर्गातील रिक्त पदे आणि संभाव्य रिक्त पदे याबाबतचीही यादी तयार करण्यात यावी.

ii) उपरोक्त संकलित माहितीच्या आधारे नायब तहसीलदार संवर्गातील अधिका-यांचे बदली प्रस्ताव दरवर्षी १५ एप्रिल पूर्वी संदर्भाधीन शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.एसआरव्ही-२०१४/प्र.क्र.१२६/ई-९, दि.०४.१२.२०१५ प्रमाणे गठित जिल्हाधिकारी कार्यालयाच्या स्तरावरील नागरी सेवा मंडळासमोर आणून जिल्ह्यांतर्गत व जिल्ह्याबाहेरील बदली संदर्भात नागरी सेवा मंडळाच्या शिफारशी जिल्हाधिकाऱ्यांनी प्राप्त करून घ्यावात.

सदर नागरी सेवा मंडळाने बदली संदर्भात शिफारशी करताना शासनाच्या सर्व प्रचलित निर्देशांचे काटेकोरपणे पालन करावे. तसेच, विहित कालावधी पूर्ण न झालेल्या अधिका-यांच्या संदर्भात संबंधित अधिकाऱ्यांची बदली ज्या कारणास्तव प्रस्तावित करण्यात आली असेल ती कारणे इतिवृत्त/विवरणपत्रात स्पष्टपणे नोंदविण्यात यावीत.

iii) ज्या अधिकाऱ्यांची जिल्ह्याबाहेर नियतकालिक अथवा अनियतकालिक बदली करण्याची शिफारस नागरी सेवा मंडळाने केली असेल किंवा ज्या अधिकाऱ्यांची ३ वर्षांचा पदावधी पूर्ण होण्याआधी जिल्ह्यांतर्गत किंवा जिल्ह्याबाहेर बदली नागरी सेवा मंडळाने प्रस्तावित केली असेल त्यांचे बदली प्रस्ताव तसेच नागरी सेवा मंडळाच्या सभेचे इतिवृत्त आणि जिल्ह्यातील नायब तहसीलदार संवर्गातील रिक्त पदे यांची यादी विभागीय आयुक्त यांच्याकडे प्रत्येक वर्षी ३० एप्रिलच्या आत सादर करण्यात यावी.

iv) वरीलप्रमाणे सर्व जिल्ह्यांकडून प्राप्त झालेल्या बदलीच्या प्रस्तावांचा विचार करून जिल्ह्याबाहेर बदली प्रस्तावित असलेल्या तसेच ३ वर्षांचा पदावधी पूर्ण न झालेल्या नायब तहसीलदार संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या बदली प्रस्तावातील अधिकाऱ्यांच्या बदली संदर्भात विभागीय आयुक्तांनी दरवर्षी जास्तीत जास्त १५ मे पर्यंत निर्णय घेऊन जिल्ह्याबाहेर बदली प्रस्तावित असलेल्या अधिकाऱ्यांच्या संदर्भात बदली आदेश निर्गमित करावेत, तसेच जिल्ह्यांतर्गत अनियतकालिक बदल्यांच्या संदर्भात त्यांची लेखी मान्यता संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांना कळवावी. अशावेळी विभागीय आयुक्तांमार्फत ज्या नायब तहसीलदार (गट-ब) संवर्गातील अधिकाऱ्यांची केवळ संबंधित जिल्ह्यामध्ये बदलीने पदस्थापना

दर्शविण्यात आली असेल अशा अधिकाऱ्याला विवक्षित पदावर पदस्थापना देण्याचे अधिकार संबंधित जिल्हाधिकारी यांना राहतील.

v) जिल्हाधिकारी स्तरावरील नागरी सेवा मंडळाने नायब तहसीलदार संवर्गातील अधिका-यांच्या नियतकालिक जिल्ह्यांतर्गत बदल्यांच्या संदर्भात केलेल्या शिफारशींच्या अनुषंगाने दि.१५ मे पर्यंत विभागीय आयुक्त यांच्याकडून काही सूचनावजा निर्देश प्राप्त झाल्यास ते विचारात घेऊन तसेच जिल्ह्यांतर्गत अनियतकालिक बदल्यांच्या संदर्भात विभागीय आयुक्तांकडून प्राप्त मान्यतेस अनुसरून आणि अन्य जिल्ह्यातून विभागीय आयुक्तांकडून आपल्या जिल्ह्यात पदस्थापना दर्शविण्यात आलेल्या अधिका-यांचा विचार करून संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी नागरी सेवा मंडळाने शिफारस केलेल्या प्रस्तावात त्यानुसार आवश्यक त्या सुधारणा करून संबंधित अधिकाऱ्यांचे बदलीचे आदेश निर्गमित करावेत. दि.१५ मे पर्यंत विभागीय आयुक्तांनी जिल्ह्यांतर्गत नियतकालिक बदल्यांविषयी नागरी सेवा मंडळाच्या शिफारसीसंदर्भात कोणताही बदल संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यास सूचित न केल्यास संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांना नियतकालिक जिल्ह्यांतर्गत बदल्यांचे आदेश निर्गमित करण्याची मुभा राहिल.

vi) वरील कार्यपद्धतीस अनुसरून नायब तहसीलदार संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या सर्वसाधारण बदल्यांविषयी आदेश काढण्याची प्रक्रिया दरवर्षी दि. ३१ मे पूर्वी पूर्ण होईल याची दक्षता संबंधित विभागीय आयुक्त व जिल्हाधिकारी यांनी घ्यावी.

ब) सर्वसाधारण बदल्यांव्यतिरिक्त इतर वेळी करावयाच्या बदल्यांविषयी अवलंबावयाची कार्यपद्धती:-

i) एप्रिल /मे महिन्यातील सर्वसाधारण बदल्यांव्यतिरिक्त इतर वेळी नायब तहसीलदार (गट-ब) संवर्गातील ज्या अधिकाऱ्यांची बदली करावयाची असेल अशा अधिकाऱ्यांच्या बाबतीत संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांनी बदलीच्या कारणांविषयी आपल्या सुस्पष्ट अभिप्रायांसह प्रस्ताव विभागीय आयुक्तांना सादर करावा.

ii) असे प्रस्ताव संदर्भाधीन शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.एसआरव्ही-२०१४/प्र.क्र.१२६/ई-९, दि.०४.१२.२०१५ अन्वये गठित विभागीय स्तरावरील नागरी सेवा मंडळापुढे सादर करण्यात यावेत. नागरी सेवा मंडळाने अशा प्रस्तावांविषयी समर्थनीय कारणे नमूद करून केलेल्या शिफारशींचा विचार करून विभागीय आयुक्तांनी अशा बदली प्रस्तावांविषयी अंतिम निर्णय घेऊन त्यानुसार आदेश निर्गमित करावेत. ज्याप्रकरणी विशेष कारणास्तव नायब तहसीलदार संवर्गातील एखाद्या अधिकाऱ्याची अनियतकालिक बदली करणे विभागीय आयुक्त कार्यालयास आवश्यक वाटत असेल, त्याप्रकरणीही वरीलप्रमाणे

विभागीय स्तरावरील नागरी सेवा मंडळाची शिफारस प्राप्त करुन बदली संदर्भात विभागीय आयुक्तांनी उचित निर्णय घ्यावा.

iii) बदली प्रस्तावांबाबत निर्णय घेताना महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५ मधील तरतूदी तसेच शासनाच्या सामान्य प्रशासन विभाग आणि महसूल व वन विभाग यांच्याकडून याबाबत वेळोवेळी निर्गमित करण्यात आलेल्या सर्व अधिसूचना, शासन आदेश, शासन निर्णय, परिपत्रके व सूचनांचे काटेकोरपणे पालन करण्याची संबंधित विभागीय आयुक्त व जिल्हाधिकारी यांनी दक्षता घ्यावी.

III. नायब तहसीलदार संवर्गातील अधिकाऱ्यांच्या प्रतिनियुक्ती तसेच आंतरविभागीय बदली करण्याचे अधिकार शासनाकडून प्रत्यायोजित करण्यात आलेले नसून अशा प्रकरणी शासनस्तरावर प्रकरणपरत्वे गुणवत्तेनुसार निर्णय घेण्यात येईल.

सदर शासन आदेश महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०६२३१४३२५३३८१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मनु कुमार श्रीवास्तव)

शासनाचे प्रधान सचिव

प्रत-

१. मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा.मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. सर्व मा.मंत्री/ मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई
७. अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. सर्व विभागीय आयुक्त,
९. सर्व जिल्हाधिकारी,
१०. सर्व मंत्रालयीन विभाग
११. महसूल व वन विभागातील सर्व कार्यासने
१२. निवडनस्ती, ई-९ कार्यासन.